

Klimatická spravedlnost

Které státy a kontinenty jsou na prvních příčkách v produkci skleníkových plynů? A bylo to tak vždycky? Diskutujme o tom, kdo má nést hlavní odpovědnost za řešení klimatické krize. Pomoci nám může video. Zaměříme se nejen na informace, které nám předkládá, ale také na styl a informační záměr autorů.

Délka: 90 min.

Úroveň: 8.-9. třída ZŠ, SŠ, VŠ a dospělí

Typ: lekce, video/audio

Předměty: výchova k občanství, zeměpis, přírodopis/biologie

Klíčová témata: etika a hodnoty, klimatická politika

Datum vytvoření/aktualizace: 30. 8. 2022

Autorka lekce: Veronika Endrštová, Člověk v tísni – Vzdělávací program varianty

Vzdělávací cíle:

- Žák porovnává rozložení produkce skleníkových plynů jednotlivých států/kontinentů z pohledu historie, současnosti a emisí na osobu.
- Žák diskutuje otázku odpovědnosti za řešení klimatické krize a porovnává odpovědnost různých entit - institucí, firem, států, jednotlivců.
- Žák argumentuje ve prospěch svého postoje a naslouchá argumentům druhých.
- Žák posoudí styl a informační záměr autorů videa.

Pomůcky:

- Dataprojektor/interaktivní tabule, počítač, reproduktory, kartičky s otázkami a variantami odpovědí (příloha 1), škála (příloha 2), tužky, papíry, cedulky s názvy skupin (vyrobte)

Postup:

1. Naladění a evokace (10 min.)

Do jedné části místnosti umístěte výrok „**Klimatická krize aktuálně probíhá**“, uprostřed vytvořte dělicí čáru a do druhé části místnosti umístěte výrok „**Klimatická krize je zveličovaný problém**“. Požádejte žáky, aby se postavili na škále podle toho, jaký postoj zastávají. Nechte zaznít pár argumentů z krajních pozic. V této fázi nenechte rozběhnout debatu.

Položte žákům otázky:

- *Jaké konkrétní projevy klimatické krize letošní léto učitelé zaznamenali? (pro rok 2022 např. požáry v Hřensku, ve Francii, vysychání řek – zejm. sever Itálie, nadprůměrná horka, vyprahlá půda...)*
- *Popř. Jaké důkazy toho, že je problém zveličován, si vybavíte?*

2. Rozdělení do skupin (10 min.)

Pro následné sledování videa, rozdělte žáky do 4 skupin. Zajistíte tak, že se žáci budou soustředit na jeden aspekt videa a lépe tak společně zachytí, co se v něm odehrává.

1. **Faktografové:** zaznamenávají čísla a veškeré faktické údaje
2. **Analytici příčin a dopadů:** sledují jakoukoliv zmínku o příčinách rostoucí koncentrace skleníkových plynů v atmosféře, zaznamenávají dopady koncentrace skleníkových plynů v atmosféře
3. **Hledači řešení:** zachycují zmínky o nutných, či možných řešeních a s nimi spojené otázky, či komplikace.
4. **Filmoví kritici:** sledují formu, jakou nám autoři filmu podávají informace (ilustrace, zvuk, emoce, kontext, ...), ptají se po záměru autora, oceňují zajímavé momenty.

Každé skupince dejte viditelnou cedulku s názvem skupiny a ověřte, zda všichni rozumí své roli. Ujistěte je také, že po každém kole si své role vymění (cedulku pošlou po směru hodinových ručiček a zaměří svou pozornost na jiný aspekt).

Stejná role zůstane po celou dobu aktivity pouze Kritikům, aby mohli uceleně vnímat a hodnotit vývoj filmu.

3. Sledování videa a diskuse (35 min.)

Následně si pusťte postupně jednotlivé části videa od Kurzgesagt: „Kdo je zodpovědný za změnu klimatu?“ a prokládejte je společným sdílením, otázkami a diskusí.

Video naleznete zde: <https://youtu.be/ipVxxxqwBQw>

Tip: Video je v angličtině s českými titulky, doporučujeme jej přehrát v pomalejší verzi. Jak na to: na youtube > nastavení (ozubené kolečko) > rychlost přehrávání > 0,75.

Tip: Zejména pro skupinky faktografů je možnost vyfotit si jednotlivé části videa na mobil.

A. Pusťte první část videa do času 1:55 min. Zastavíte se u otázky: *Kdo je zodpovědný za klimatickou krizi a emise CO₂?*

Dejte žákům chvíli, aby ve svých skupinách sdíleli, co zachytili z hlediska aspektu, který sledují. Následně nechte jednotlivé skupiny sdílet své záznamy do pléna. Doporučené pořadí: faktografové, příčiny a důsledky, řešení a filmoví kritici na závěr. Pokud zůstane hodně nezachycených informací nebo nejistot, doplňte.

Následně položte žákům následující otázku a požádejte je, aby ji prodiskutovali ve dvojici se sousedem:

- *Kdo je **podle videa** zodpovědný za klimatickou krizi a emise CO₂?*

Krátce sdílejte odpovědi a poté položte další otázku:

- *Kdo je **podle vás** nejvíce zodpovědný za klimatickou krizi a emise CO₂ a proč?*

Žáci svou odpověď vyjádří tím, že si stoupnou k jednomu z papírů umístěných na zemi (viz příloha 1), na nichž jsou vytištěny tyto pojmy:

- Lidstvo
- Průmysl
- Vyspělé země
- Rozvojové země
- Přírodní procesy
- Lidé s vysokým životním standardem
- Vynálezci
- Vlády jednotlivých zemí

Je možné si vybrat pouze jednu odpověď.

Vyzvěte žáky ke krátkému zdůvodnění své odpovědi a motivujte je k využití argumentů podporujících daný postoj (vybral/a jsem si „lidstvo“, protože...). Pokud se žákům nechce sdílet v celé skupině, nechte je neprve si posdílet své argumenty v menších skupinkách podle toho, kde stojí. Pokud někdo stojí sám, připojte jej k nejmenší skupině.

Vraťte se společně do skupinek a proveďte první rotaci rolí.

B. Následně přehrajte další část videa až do času 3:28 min., část se věnuje otázce: *Které státy produkují nejvíce CO₂ v současnosti?*

Následuje opět krátké sdílení zjištěných informací ve skupinách a poté v celé skupině. Opět nechte rotovat role, vyjma filmových kritiků.

C. Plynule navazte třetí částí videa do času 5:04 min. a otázkou: *Které státy jsou zodpovědné za nejvíce emisí historicky?*

Znovu dejte prostor pro krátkou poradou ve skupinách a sdílení. Ověřte, zda žáci nemají nějaké nejasnosti, případně doplňte informace, které nezachytili. Nechte rotovat role.

D. V další části do 7:44 min. sledujte odpověď videa na otázku: *Které státy emitují nejvíce CO₂ na osobu?*

Následně proveďte opět sdílení faktů i pohledu filmových kritiků. V tomto kroku se mohou filmoví kritici pokusit již o celkovější zhodnocení videa a reflektovat svá hodnocení dřívějších částí videa.

4. Škála „Kdo by měl za řešení klimatické krize nést hlavní odpovědnost?“ (20 min.)

Nechte na obrazovce viditelně otázku „Kdo by tedy měl za řešení klimatické krize nést hlavní odpovědnost?“, která uvozuje poslední část videa, kterou si ale v této hodině pouštět nemusíte (určitě nepouštějte před následující diskusí).

Rozdejte do skupin (jiných než doposud a po 5-7 žácích) vytištěnou otázku a nastříhané lístečky s různými aktéry či entitami (viz příloha 2).

Úkolem žáků je prodiskutovat ve skupině pořadí aktérů od těch, kteří by měli nést největší odpovědnost za řešení klimatické krize po ty, kteří by měli nést nejmenší odpovědnost. Jednotlivé položky by ideálně neměly být na jednom řádku (můžete povolit max 1 výjimku).

Motivujte žáky, aby mezi sebou argumentovali a snažili se najít shodu.

Poté sdílejte podobu jednotlivých škál napříč celou třídou. Požádejte jednotlivé skupiny, aby sdíleli, kde měli největší dilema, či neshodu, kde se shodli jednoznačně a bez problémů.

Pokud se podoba škál mezi skupinami výrazně liší, nechte žáky vyslovit klíčové argumenty pro jejich pozici.

5. Závěrečné zamyšlení a ohlédnutí za procesem (15 min.)

Nechte žáky sdílet jednu myšlenku (1 věta či slovo) na uzvěření aktivity se škálou.

Na závěr položte žákům tyto otázky:

- Navazoval/a jsem na to, co říká druhý?
- Dařilo se nám jako třídě navazovat na sebe navzájem?
- Dovedla mě hodina k zamyšlení se nad tématem?

- Dařilo se mi argumentovat pro svůj postoj?
- Dařilo se mi změnit postoj, když mi argumenty druhých přišly pádné?

Své odpovědi mohou vyjádřit různými pohyby, gesty, nebo přesunem po místnosti. Nabídněte jim několik variant odpovědí ANO / JEN OBČAS / NE

Lekce využívá metod a postupů Filozofie pro děti. Více informací zde:

<https://www.clovektisni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/filozofie-pro-deti>

